

Somos Zsuzsanna

Magyarországi Klemencia sírszobra a St-Denis bazilikában (Párizs)

A gall-római időkben a lefejezett, vértanúhalált halt Szent Denis halálának helyén épült az ősi templom (bár maga a lefejezés a legenda szerint a Montmartre-n történt, és a szent lefejezett fejét fogva jutott el ide). Ezt a XII. században VII. Lajos barátja, Suger apát, aki a négy oszlopon nyugvó gótikus ívet feltalálta, építtette újjá: tökéletes gótikus remekmű született. Itt alkották meg a csodálatos rózsablakot is, amely nem-sokára a templomok általános építészeti elemévé vált.

1285-től a St-Denis bazilika a francia királyok temetkezési helye (kb. 800 személy nyughelye). A XIII. század végén IX. (Szent) Lajos – akinek nevéhez fűződik a Sorbonne és a Sainte Chapelle is – valamennyi őséről (16 uralkodó) jelképes képmásokat készíttetett, egészen a VII. századig visszamenőleg. A sort a Meroving dinasztia utolsó tagja, I. Dagobert (639-ben hunyt el) nyitotta meg. Ezen ősi síremlékek természetesen csak sírszobrok az elhunyt maradványai nélkül.

Összesen 41 királyt és 33 királynét, továbbá a 100 éves háború kistermetű hőst, V. Bölcs Károly lovagját, Bertrand Duguesclin-t is itt temették el teljes vértzetben. Sajnos, az ide valóban eltemetett királyok maradványai sincsenek meg, mivel a kifejezetten egyházellenes francia forradalomban a maradványokat kihányták.

A síremlékeket lánckorlát védi a látogatóktól, vagyis nem közelíthetők meg. Most nem szeretnék beszámolni sem a lenyűgöző, monumentális reneszánsz síremlékekről, sem a híres királyokról, mivel látogatásaim során a korlát mögé merészkedve észrevettem egy feliratot, amely nagyon felkeltette érdeklődésemet: **Clemence d' Hongrie, azaz Magyarországi Klemencia.**

I. Károly Róbert magyar király (1288-1342) húga **Klemencia** (1293-1328) Martell Károly és Habsburg Klemencia gyermeke. Klemencia nagyanyja Árpád-házi Mária magyar királylány (akinek nápolyi udvarában több magyar szolgálattelvő is volt, sőt Erzsébet nevű húga is hosszasan idő-

zött nála), V. István magyar király lánya, Kun László testvére. Mária 1270-ben kötött házasságot II. (Sánta) Károly nápolyi királlyal, és egy év múlva megszületett első gyermeke, aki Martell Károlyként őse lesz a magyar Anjou-háznak. Mária anyakirályné vallásos aszkézis körében élt. 13 gyermeke közül 7 még az ő életében elhalálozott. Negyedik gyermeke, a későbbi nápolyi király (Róbert, nápolyi Johanna nagyapja) lehetett a kedvence, mert őrá hagyta az apjától, V. Istvántól esküvőjére kapott drágakövekkel ékesített, különlegesen díszes anyakoronáját. Végredeletében legkisebb unokájáról, Klemenciáról is megemlékezett.

Klemencia korának híres szépsége volt, azonban szépsége sem mentette meg attól, hogy a politika és a diplomácia áldozatává ne váljon.

Szerencsétlensége már születésekor kezdődött: anyja meghalt, 5 éves néniével és 7 éves bátyjával maradt árva, 2 éves korában apja is meghalt. Így nevelése nagyszüeleire, Sánta Károlyra és Árpád-házi Máriára maradt: az anyakirálynő 1296 óta nevelte az árvákat a nápolyi udvarban.

Nővére eljegyezése után kikerült a családból a hagyományoknak megfelelően, bátyját Magyarországra küldték, így egyedül maradt. A kislány kitűnt az askéta udvarban azzal, hogy szerette a pompát. Szépsége híressé tette, és sorban jöttek a kérők Aragóniából, Magyarországról és Franciaországból is. Dinasztikus érdekekből végül Klemenciát a francia királyhoz, X. (Civakodó) Lajos francia királyhoz adták feleségül, aki Szép Fülöp legidősebb fia volt. Lajos már nős volt, de apja, Szép Fülöp házasságtörésért kolostorba záratta menyeit, a trónörökös Lajos, és öccse, Károly feleségét. 1314-ben Lajos már özvegy volt, mert felesége állítólag meghalt a kolostorban, apja halála után trónra lépett. Mivel első házasságából csak egy leánygyermeke született, újranősítése dinasztikus érdek is volt.

1315-ben történt meg a házasságkötés: Klemencia szép hozománnyal (tekintélyes pénzüsszeg

mellett ékszerek, többek közt egy nagyanyjától kapott aranykorona kíséretében) hajón indult Párizsba. A tengeren viharba került és hozománya elsüllyedt. Így mindenétől megfosztva, szegényen érkezett meg. Az esküvőre minden ceremónia nélkül került sor Reimsben. Férje egy év múlva tüdőgyulladásban meghalt. Klemencia áldott állapotban volt. Sorsa attól függött, hogy születendő gyermeke fiú lesz, vagy leány?! Megszületett fiát, mint I. Jánost iktatták be Franciaország királyainak sorába. A gyermek mindössze 7 napot élt.

Klemencia elhagyta az udvart, a nápolyi királysághoz tartozó Provence-ba ment, de 1323-ban V. Fülöp halála után visszatért Párizsba: IV. Károly, a király szívesen fogadta, ellátta udvartartással. A királyné szépségét Dante és Petrarca is méltatta. 1328-ban, 35 éves korában halt meg, amikor IV. Károlyal a Capet-ház egyenes ági leszármazása is véget ért. Hagyatékában 4 aranykorona és rengeteg ékszer maradt, köztük Magyarország címerével ékesített csat, ami arra utal, hogy Klemencia viselte a magyar királyi jelvényt. Mennyezetes ágyának baldachinján is Magyarország címere volt látható, ezt borították koporsójára, amikor eltemették.

Magyarországi Klemencia sírszobra

Jancsi király, Poszthumus János legendája

1354-ben egy gyónási titok felfedéséből vált ismertté, hogy valójában mi is történt Klemencia fiával? A gyermek születésekor az özvegy királyné mellett két megbízható főúr tartózkodott, hogy a királyné szolgálatára legyenek, és megakadályoz-

zák az esetleges gyerekcsempészést és cserét. A gyermek születése után Klemenciának valóban volt félnivalója trónkövetelő sógorától. Ezért, amikor a gyermeket a királyi család előkelőségeinek bemutatták, a szoptatós dajka hasonló korú csecsemőjét, Gianninót vitték oda. Gyanújuk és féltelmük alaposnak bizonyult, mert a bemutatást követően a gyermek elhalálozott. Azt suttozták, hogy Artois grófnő ölte meg (erősen megszorította, vagy megmérgezte). Az özvegy királyné sosem tudta meg, hogy nem az ő gyermeke halt meg. A dajka "gyermekével" hazatért a két főúr jóváhagyásával, akik továbbra is féltették életét, biztonságosabbnak találták nevelését távol az udvartól. A dajka gyermekének apja, egy kereskedő, Guccio Sienából évek múlva megjelent a dajkánál, magához vette a fiút és elvitte Olaszországba. „Giannino” Sienában cseperedett fel, majd mint posztókereskedő élte életét. Később egy bankcsőd miatt ugyan elszegényedett, de nagyon ügyes volt, és vállalkozásait egymás után felvirágoztatva egyre jobb helyzetbe került, ami közbecsülését is kivívta. Első felesége halála után ismét kereskedőként vett feleségül, több gyermeke született. Boldog, jámbor polgárként élte az életét.

I. János poszthumus sírszobra

A pap vallomása után a tribunus Sienában megtalálta Gianninót, akit nehezen lehetett meggyőzni a különös történet igazságáról. Végül sikerült ellenérzéseit legyőzni, és megindította harcát

jogos tulajdonának, a francia trónnak megszerzésére. A sienai trónkövetelés megosztotta a városlakókat: voltak, akik nem akartak harcot a francia királlyal, mert féltették kereskedéseiket. De Giannino ekkor már annyira belelovalta magát a dologba, hogy Magyarországra készült Nagy Lajos királyhoz. 1357-ben érkezett Budára. Elbeszélte történetét a királynak, aki annyiban segítette az ügyet, hogy elismerte Giannino trónkövetelését és két levelet bocsátott ki: az egyiket Gianninónak, a másikat a nápolyi szenesálnak. Ennél többet azonban nem tett. Sienában ettől kezdve Jancsi királynak nevezték. Polgári élete csődbe ment, futott egy álom után: Franciaországba ment, onnét azonban kiűzték. Avignonban a pápa nem fogadta. 1361-ben a szenesál elfogatta, fogolyként kegyetlenül bántak vele. Patrónusát, aki anyagilag finanszírozta utazásait, megkínózták, bántalmazták, végül meghalt. Gianninót néhány sienai kereskedő közbenjárására Nápolyba szállították: szörnyű állapotban érkezett meg. Nápolyi Johanna és férje, Tarantói Lajos felöltöztették. Ezután a Vicaria

börtönbe kerül, majd a Castel dell'Uovóba: ellátására 36 carlinót utaltak ki, látogatókat is fogadhatott. A francia király így is veszélyesnek érezte a helyzetet, és Lajos halála után Johannának felajánlotta az egyik francia királyfi kezét, amennyiben kiadja Gianninót Franciaországnak. 1363-ban azonban börtönében meghalt.

Leszármazottai 1520-ban haltak ki fiágon. Figyelemre méltó, hogy Sienában feljegyezték, hogy Giannino és leszármazottai jobb vállukon kereszt lenyomatát viselték – az Árpád-háziak dinasztikus anyajegyét!

IRODALOM

- 1./ Druon, M: Az elátkozott királyok. Európa, 1972.
- 2./ Dümmerth D.: Az Anjou-ház nyomában. Panoráma, 1982.
- 3./ Kulcsár Zs.: Rejtélyek és botrányok a középkorban. Gondolat, 1978..
- 4./ Messik M, Varga I: Párizs és környéke magyar emlékei. Géos Nyomda, Pécs, 1997.

X. Lajos. I. János és Magyarország Klemencia sírszobrai (Internet)